

NOG IETS OVER DE KONIJNENTEELT.

(Ingezonden.)

Toen ik aan den Redacteur van dit Tijdschrift eene bijdrage zond over de konijnenteelt, en daarin deze zaak uit een economisch standpunt beschouwde, om de voordeelen eener kapitaalsvorming door besteding van verloren oogenblikken te doen uitkomen, deed ik zulks om daarop de aandacht van meervermogenden te vestigen. Dat doel is door mij volkomen bereikt. Naauwelijks kon de aflevering van den *Economist* waarin deze bijdrage was opgenomen, overal gelezen zijn, of ik had, tengevolge van dien, uit bijna alle provinciën van ons vaderland eenige brieven om nadere inlichtingen over deze zaak. Daardoor in de moeilijke keuze gebragt om of herhaardelijk hetzelfde te schrijven en daaraan meer tijd opteofferen dan ik beschikbaar had, of de belangstellende vragers onheusch te bejegenen, door hen niet te beantwoorden, — besloot ik aan ieder hunner zeer kort te schrijven, doch hetgeen in die antwoorden niet kon worden opgenomen, door middel van den *Economist* ter hunner kennis te brengen, waartoe mij welwillend deze plaats werd afgestaan.

»Het is mijn voornemen niet,» zeide ik in mijne vorige bijdrage, »hier eene verhandeling over de konijnenteelt te schrijven,» ook thans zal ik dat niet doen, doch wil alleen de verwijzing naar de andere werken aanvullen en vermeerderen, tevens eenige wenken gevende welke voor hen die de zaak in praktijk willen brengen, van belang kunnen zijn. Eene geregelde verhandeling over de konijnenteelt vindt men in de reeds aangehaalde Landbouw-Courant, en wel in den Jaargang 1851, N°s. 71, 73, 74, 81, 85, 88, 91, 95 en 100. De ondervinding heeft mij echter geleerd, dat de daarin gegeven voorschriften niet in alle opzichten goed zijn. Vooreerst toch worden daarin de hokken der moerkonijnen opgegeven op 0,50 el breed, 1,00 el diep, en ruim 1,00 el hoog; die afmetingen zijn zeer ondoelmatig: door de groote diepte en hoogte is het achterste gedeelte van het hok niet

genoeg voor licht en lucht toegankelijk. In eene fokkerij hier ter stede op eene vrij groote schaal begonnen, (*) heeft men de nadeelen dezer hokken ondervonden, en de zaak geheel laten rusten, omdat zij niet aan de verwachting voldeed, daar de konijnen zeer dikwerf ziek waren en stierven, terwijl ook de voortteeling daardoor zeer ongeregeld en traag voortging. Versche lucht en eene drooge ligging zijn twee hoofdvereischten voor de gezondheid der konijnen. In de kleine model-fokkerij die ik met de Heeren POST en ALI COHEN in 1853 heb opgericht, en waar wij konijnen van vreemd ras hebben geplaatst, hebben wij, voorgelicht door de proeven met inlandsche konijnen in de andere bedoelde fokkerij genomen, die hokken naar ons oordeel verbeterd; zij zijn van op 0,75 el hoogte, 0,60 à 0,70 el breedte en diepte, draagbaar en met houten bodem, van voren met een ijzeren traliedeur voorzien, waaraan uitwendig eene ruif is aangebragt; van boven gedekt met een los deksel, waardoor de lucht naar willekeur kan worden ververscht; in ieder hok is een klein kamertje in een hoek aangebragt, 0,30 el hoog, breed en lang, waarin het moerkonijn zijn jongen bergt en tegen koude, regen en wind beschut; van boven is ook dit kamertje met een beweegbaar deksel voorzien, ten einde een- of tweemalen daags de jongen te kunnen nazien en zoo noodig met droog hooi of stroo te kunnen verzorgen; de hokken zijn door ons geplaatst in de open lucht tegen eene schutting, onder een afdak, in vorm en constructie nagenoeg gelijk aan de bijenstallen; zoo zijn onze konijnen in de open lucht verbleven tot 24 à 25 November 1853, toen het bereids strenge vorst was, en tot heden hebben wij (niettegenstaande er sedert het begin onzer kleine fokkerij meer dan 100 jonge konijnen zijn geboren, waarvan eenige in de laatste koude dagen van November,) slechts twee konijnen door den dood verloren en deze beide niet eens door ziekte, maar door een toeval, terwijl slechts een onzer moerkonijnen eenige dagen ongesteld is geweest. Ik vermeen deze gunstige resultaten hieraan te mogen toeschrijven:

1°. dat de dieren bij ons volop zonnwarmte, licht en versche lucht genoten.

2°. dat de hokken, gemakkelijk schoon en zuiver te houden, altijd droog en zindelijk waren; en

---

(*) Vermeld in de Practische Volks-Almanak 1854, doch aldaar abusievelijk opgegeven als de plaats waar de eerste Belgische konijnen zijn aangefokt; dat soort was in onze fokkerij bereids 14 dagen vroeger dan in de daargenoemde voorhanden; deze bevatte in den beginne alleen inlandsche konijnen.

30. dat de jongen behoorlijk afgesloten in het nestkamertje door de moeder worden verzorgd, zonder dat zij aan koude of wind, aan tocht, enz. waren blootgesteld. Of mijn vermoeden gegrond is weet ik niet, zeker is het dat de uitkomsten bij ons zeer gunstig, en bij hen die eene andere behandeling hadden aangenomen, ongunstig zijn geweest.

In de Landbouw-Courant wordt gesproken over het voeren van hooi met zout vermengd. In onze fokkerij hebben wij dat nimmer beproefd, daar wij vermeenden, op grond van de min gunstige resultaten welke wij vernamen van de andere hier bestaande fokkerij, waar dit systema van voederen gevolgd wierd, aan de doelmatigheid daarvan te mogen twijfelen. Zoolang immer mogelijk hebben wij groen voedsel gegeven, echter niet versch maar een of twee dagen geleden gesneden of geplukt, en thans worden de dieren alleen met hooi en wortels gevoederd, zoowel gewone als mangel- en chicorijwortels.

In mijn vorige bijdrage gaf ik de zwaarte der konijnen op een leeftijd van 9 maand als bedragende 3 tot 3,5 Ned. ♂. Op dit oogenblik zijn evenwel in onze fokkerij twee moerkonijnen van 9 à 10 maanden, welke nog niet gemest zijnde, en dus de volle zwaarte nog niet hebbende, echter 4,5 Ned. ♂ wegen.

Veel hangt er bij deze zaak ook af van de soort van konijnen; immers ik heb konijnen gezien uit België aangevoerd, weinig grooter dan het gewone inlandsche konijn; om één bepaald adres in België te geven, acht ik dus onraadzaam; men trachte aldaar door een vertrouwd persoon goede en groote konijnen te doen *uitzoeken*; indien men ze eenvoudig bestelt, is het te vreezen dat onze Belgische naburen den besteller zullen zenden hetgeen zij zelf niet wenschen te behouden.

Wij hebben althans tot hiertoe goede uitkomsten gezien van de vriendelijke medewerking van een paar Belgische handelshuizen, die zich de moeite getroosten iemand te committeren, om de dieren uittezoeken en te expedieren.

Sedert ik de bedoelde bijdrage die tot zoo vele vragen aanleiding heeft gegeven, in dit tijdschrift schreef, zijn in dit gewest verscheidene kleine fokkerijen begonnen, waartoe de konijnen gedeeltelijk uit onze fokkerij zijn getrokken, gedeeltelijk uit België zijn aangevoerd geworden. Het doel dat wij ons voorstelden, om door de oprigting eener modelfokkerij, die wij voor een ieder toegankelijk hebben gesteld, de aandacht op deze nuttige zaak te vestigen, is dus bereikt. Niet allen evenwel die na ons de zaak hebben ondernomen, zijn daar-

in even gelukkig geslaagd; doch een onderzoek naar de oorzaken heeft mij doen zien, dat deze in de meeste gevallen hierin gelegen waren, dat men de konijnen niet met de vereischte zorg behandelde; dat men ongeregeld voederde, of de dieren niet behoorlijk van versch stroo voorzag, dat men ze niet beveiligde tegen honden, katten, enz., in een woord, dat men de zaak aan zich zelve overliet.

Ten slotte nog deze waarschuwing: dat ieder die de zaak onderneemt, en daarin niet naar wensch slagen mogt, vóór dat hij moedeloos wordt en de handen in den schoot legt, goed onderzoek doe naar de *oorzaken* zijner tegenspoeden, want bij eene *goede behandeling* is hier geen mislukken mogelijk. Met groot genoegen heb ik dan ook gezien, dat Z. M. de Koning op het Loo eene modelfokkerij heeft laten aanleggen: ontwijfelbaar zal de konijnteelt aldáár met al die zorg worden behandeld welke zij verdient; dat voorbeeld van het geëerbiedigd hoofd van den staat zal strekken om meer en meer de belangstelling gaande te maken en eene nieuwe bron van welvaart, eene nieuwe kapitaalsvorming in Nederland inheemsch te maken; want *goed* voorgaan doet goed volgen.

De lezers van den Economist die nog nadere bijzonderheden omtrent de konijnteelt wenschen, vermeen ik te mogen verwijzen, behalve naar het Tijdschrift voor het Armwezen, III deel 1^e aflev. naar het Verslag der *Algemeene Vereeniging tegen het Pauperisme*, 3^e Verslag, en 4^e Verslag 1^e gedeelte.

Groningen, Februarij.

Mr. W. DE SITTER.

O V E R Z I G T

VAN DEN

IN-, UIT- EN DOORVOER VAN EENIGE DER VOORNAAMSTE HANDELS-ARTIKELLEN,

gedurende de jaren 1850, 1851, 1852 en 1853.

ARTIKEL EN.	Maatstaf.	Algemeene Invoer.	Invoer tot Verbruik.	Algemeene Uitvoer.	Uitvoer uit het vrije verkeer.	Doorvoer.
Boter, eetbare.....	1853 ponden.	594.400	225.633	13 590.818	15.424.908	165.910
	1852 "	90.751	67.988	12.146.447	12.125.662	20.785
	1851 "	170.297	97.951	12.809.066	12.737.808	71.258
	1850 "	228.279	105.185	12 159.672	12.016.261	125.411
Droogerijen.....	1853 waarde.	4.637.785	1.071.459	4.450.409	621.584	5.528.825
	1852 "	3.885.252	935.895	5.671.420	602.759	5.068.761
	1851 "	5.326.005	892.757	2.955.112	586.448	2 568.761
	1850 "	5.670.449	956.461	3.059.274	538.921	2.520.553
Garen van katoen, ongetwijd en ongeverwd.....	1853 ponden.	15.875.264	5.609.651	8.275.560	40.065	8.235.497
	1852 "	15.522.511	5.391.582	8.258.587	90.268	8.168.519
	1851 "	11.856.657	4 401.251	7.511.819	52.758	7.459.081
	1850 "	10 751.177	5.586.018	7.595.057	112.184	7.480.875
Idem, getwijd of geveerd.....	1853 "	1.591.900	224.215	1.497.949	140.767	1.357.182
	1852 "	1.595.724	264.962	1.264.426	128.725	1.135.701
	1851 "	1.517.528	257.562	1.128.073	58.006	1.070.067
	1850 "	1.265.974	251.155	1.127.115	60.558	1.066.577
Gedistilleerd.....	1853 vaten.	22.952	6.690	145.895	125.856	22.039
	1852 "	25.378	6.558	101.496	84.960	16.556
	1851 "	35.959	7.069	117.064	88.676	28.588
	1850 "	35.785	7.529	115.886	86.076	29.810
Granen, Tarwe.....	1853 lasten.	18.992	17.396	22.378	12.977	9.401
	1852 "	50.108	12.254	52.565	14.214	18.151
	1851 "	25.444	15.161	20.218	11.245	8.975
	1850 "	39 559	16.127	51.671	14.128	17.545
" Rogge.....	1853 "	47.937	54.950	17.213	1 711	15.502
	1852 "	60.650	52.561	21 907	1.855	20.072
	1851 "	52.626	21.506	8.765	759	8.004
	1850 "	44.565	45.105	495	565	130
" Gerst.....	1853 "	25.794	25.410	8.650	7.702	928
	1852 "	17.777	16.517	7.591	6.540	851
	1851 "	15.586	15 547	8.579	7 695	686
	1850 "	18.905	17.140	10.578	9.452	946
" Boekweit.....	1853 "	9.248	9.811	35	35	"
	1852 "	5.820	5.596	61	53	8
	1851 "	7.852	7.655	27	27	"
	1850 "	4.915	4.980	52	50	2
" Haver.....	1853 "	910	868	12.635	12.589	44
	1852 "	611	611	15.973	15.975	"
	1851 "	516	294	15.175	15.155	22
	1850 "	606	585	22 326	22.505	25

ARTIKEL EN.	Maatstaf.	Algemeene	Invoer	Algemeene	Uitvoer uit	Doorvoer.
		Invoer.	tot Verbruik.	Uitvoer.	het vrije verkeer.	
IJzer, ruw	1853	waarde. 5.077 358	2.288.206	2.856.865	268.760	2.568.105
	1852	" 5.715 561	1.799.069	4.056.840	149.351	3.907.509
	1851	" 4.120.258	1.717.545	2.597.272	132.796	2.464.476
	1850	" 4.525.915	1.744.124	2 878.820	145.568	2.735.452
IJzerwerk	1853	" 2.754.993	1.110 354	1.885.105	288.428	1.896 675
	1852	" 2.717.469	1.141.996	1.915 875	359.156	1.554.757
	1851	" 2.032.014	741 291	1.449 964	164.520	1.285.444
	1850	" 1.559.455	592.775	1.228 752	260 268	968.484
Indigo	1853	ponden. 934.725	477.759	756.248	557.469	599.079
	1852	" 1.111.011	545.556	919 259	446.745	472.496
	1851	" 750 177	454.188	905.129	556.517	548.612
	1850	" 1.051.558	561.699	1.111.761	705.056	408.725
Kaas	1853	" 528.566	111.368	24.910.639	24.495.380	417.279
	1852	" 542.009	81.891	24.660.576	24.215.584	446.792
	1851	" 415.778	75.045	22.646.878	22.507.148	559.750
	1850	" 291.755	85.029	22.518.766	22.509.852	208.914
Katoen, ongesponnen	1853	" 18.679.465	18.497.254	15.657.406	15.656.080	21.526
	1852	" 14.712.745	14.556.171	12.718.095	12 658 445	59,650
	1851	" 15.612.589	15.586.876	12.455.702	12.399.578	56.124
	1850	" 10.056.545	9.565.125	10.227.685	9.511.850	915.885
Koffij	1853	" 61.778.515	52.970.084	40 824.144	52.406.760	8 417.584
	1852	" 66.620.859	61 520.358	52.895.565	46.291.581	6.601.982
	1851	" 54.558.111	46 846 959	40.874.986	39.075 628	7 801.558
	1850	" 47.566.688	41.098.568	58.054.645	29.296.695	8.757.950
Manufacturen, van zijde, katoen, hennep, vlas, enz	1853	waarde. 25.190.552	14.540.220	19.425.668	8.848 575	10.575.295
	1852	" 21.891.495	14.075.129	15.890.141	8.118.149	7.771.992
	1851	" 21.182.995	15.269.167	14.108.152	6.117 629	7 990.505
	1850	" 21.466.720	14.052.552	12.769.115	5 588.151	7.580.982
" van wolle, lakens, enz.	1853	ponden. 565.506	482.168	116 539	56.915	79 636
	1852	" 550.289	474.791	100.197	44.545	55.854
	1851	" 549.145	478.875	125 925	59.754	70.171
	1850	" 509.881	469.045	76.668	54.857	41.851
" " de 6 el meer dan 1 pond..	1853	" 277.700	187.107	175 385	85.056	92.547
	1852	" 395.105	281.821	162.857	55.295	109 564
	1851	" 419.721	291.581	174.458	46.445	127.995
	1850	" 480.815	355 508	184.598	47.549	137.249
" " de 6 el minder dan 1 pond..	1853	waarde. 5.471.902	2.214.504	1.574.358	119.922	1.254.456
	1852	" 5.706.001	2.572.685	1.579.657	54.857	1.524.780
	1851	" 5.970.985	2.455 452	1.580.810	59.195	1.521.617
	1850	" 5.987.857	2.454.072	1.256.820	46.165	1.190.657
Olie van plat en rond zaad	1853	valen. 57.885	56	75 001	35.751	57.270
	1852	" 57.457	177	58.955	22.999	55.954
	1851	" 11.272	96	50.177	18.967	11.207
	1850	" 15.578	5 459	57.177	26.129	11.048
Rijst	1853	ponden. 27.641.217	18.065 685	22.501.784	14.115.995	8.585.791
	1852	" 44.547.277	35.428.419	15.154.580	7.459.686	5.674.894
	1851	" 28 079.885	22 824 265	10.760.578	6.498.895	4 261.685
	1850	" 21.657 757	18.846 459	5.912.508	5.071.488	2.841.020
Slagtvee; stieren, ossen, koeijen en vaarzen	1853	stuks. 6 841	5 755	85.029	81.941	1.088
	1852	" 4 779	4 762	65.514	65.297	17
	1851	" 5.255	5.226	59.647	59.658	9
	1850	" 2.859	2.785	50.915	50.851	82

A R T I K E L E N.	Maatstaf.	Algemeene Invoer.	Invoer tot Verbruik.	Algemeene Uitvoer.	Uitvoer uit het vrije verkeer.	Doorvoer.
Slagvee, schapen.....	1855 stuks.	16 129	9.742	204.170	197.785	6.387
	1852 "	4.681	3.640	185.546	184.507	1.039
	1851 "	5.560	2.133	167.581	165.956	3.425
	1850 "	2.756	2 375	143.314	143.033	261
Suiker, ruwe.....	1855 ponden.	108 850.017	67 733.680	53.840.658	936	55 839 702
	1852 "	109.566.255	72 551.753	40.044 298	3.376	40.040.922
	1851 "	120 526.306	78.346.449	30.617.885	6.106	30.611.779
	1850 "	112.746.966	77.515.072	25.865.568	2.768	25.860.800
" geraffineerd.....	1855 "	342.607	22.951	49.532.880	49.224.766	308.114
	1852 "	1.886 559	2.533	59.869.175	58.087.499	1.781.676
	1851 "	1.278 278	572	59.064.775	57.786.809	1.277 966
	1850 "	97.747	179	58.771.292	58.664 940	106 332
Tabak in bladen.....	1855 "	15.106 112	9.575.564	8.824 617	5 400 538	3.424.259
	1852 "	14 107.025	9.656.739	10.459.094	6.286.410	4.172.684
	1851 "	12 472.505	7.885.337	10.324.870	5.516 972	4.807 898
	1850 "	10.588.196	7.274.551	11.818.828	8.151.158	3.667.690
Tin.....	1855 "	3.844 556	4.007.782	4.601 691	4 510.275	91.418
	1852 "	4.455 650	4.853.824	4.919.919	4.864.427	55.492
	1851 "	3.845.460	4 068.345	3.716 856	3 685.047	31.789
	1850 "	3.856.375	3.422.080	3.502.598	3.542.092	160.506
Wijn op fust.....	1855 vaten.	128.190	67 661	36.511	71	36.440
	1852 "	112.738	66 578	29.786	32	29.754
	1851 "	96.271	62 345	24.068	53	24.015
	1850 "	91.671	67.702	22.282	28	22.254
Zaad, oliezenen.....	1855 lasten.	50.242	29.172	5.721	4 620	1.101
	1852 "	27.250	22.595	11.098	6.452	4.646
	1851 "	26.245	22 828	9.551	6.616	2 915
	1850 "	20.044	18.960	7 554	6 186	1.148

(Verg. Economist 1855, p. 252.)